

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

55. An iuramentum præstitum raptori, vel latroni sit servandum, vel indigeat relaxatione? Et an, si à latronibus captus, cogatur iurare se non denunciaturum illos iudici, vel Ecclesiae, an iuramentum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

Iuravi lingua: mentem iuratum gero.

2. Nec huc sententia videntur obitare, quæ à diſſentientibus ex verbo Dei afferuntur, videlicet, nomen Domini Dei non eſſe temere uſurpandum, *Exaudi cap. 20. verſ. 7. Deuter. 5. verſ. 1.* Domino vota noſtra & iuramenta eſſe reddenda, *ſalm. 10. verſ. 14. Matth. c. 5. verſ. 33.* Virum bonum, quod iurauerit, etiam cum damno ſuo non mutare, *ſalm. 115. verſ. 5.* Item omne iurandum, quod ſine diſpendio ſalutis æternæ ſeruari poteſt, eſſe ſeruandum, *diſt. c. cum contingat 28 in fin. c. xiv. de iur. and. Hæc*, inquam, & ſimilia non obſtant. Nam omnia cum hac limitatione accipienda ſunt, dummodò licitum ſit iurandum, aut modò non permittatur id, quod ſit turpe factum, & contra bonos mores; quo ſcilicet præſtando magis Deum offendas, & nomen eius violes. Iam verò præſtare raptori, ſive latroni, tanquam raptori, ſive latroni, quod illi p. opter vim & metum illatum, ſine quo iuramentum interpoſitum non eſſet, promiſſum eſt, id ſanè turpe factum & contra bonos mores eſſe conſtat: vt proinde nec iurandum in eo iuramentum obliget, aut ſeruandum veniat. Tum, quia latroni, ſive prædoni dare ob promiſſum, per vim extortum, eſt factum ſuo vim & metum illatum comprobare. Hoc autem facere, eſt contra bonos mores, vt diſerte ſcriptum eſt in *l. nihil conſenſui 116. ff. de regul. iuris.* Tum, quia hoc ipſum turpe & aduerſus utilitatem publicam conſeſcit, prædoni, ſeu latroni, tanquam prædoni, ſeu latroni, dare. Prædo non quod, propter vim publicè malè meritis, dignus eſt, non qui maleficij præmium accipiat, aut lucro augeatur; ſed potiùs, qui egeſtate publicè laboret. *l. bona fides; 1. in fine principij ff. de poſſi.* Et ita hæc ſententiam præter Doctores, quos citat Sauch. de *Narrimon. lib. 3. diſp. 20. n. 3.* tenet Donnellus *lib. 21. comment. de iure civili, c. 1;* Hunnius *lib. 1. var. reſolut. iur. civili. tr. 1. q. 5.* Serſerus *lib. 1. de iuram. c. 20.* Bodinus *lib. 1. de Repub. c. 1.* Arumæus *diſp. 2. Collegij criminalis aſſer. 6. in fine, & alij.*

Sed hæc ſententiam negatiuam aliqui aſſerunt eſſe intelligendam quoad forum exterius, ita *Valentia 10. 3. diſp. 6. q. 6. punct. 4. & Fachinæus lib. 8. contr. c. 102.*

3. Verùm hoc mihi non placet, quia obligatio iuramenti non ſolum eſt in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, & iudiciali. Tum quia textus in *cap. debitorum, cap. ſi vero, de iure iurando, cap. Abbas, cap. ad audiendam, de iis qua vi. de foro externo loquuntur*, tum quia ratio decidendi, ob quam iuramentum obligat, nempe obſeruari poſſe abſque diſpendio ſalutis æternæ, æquè in foro externo, ac interno procedit; & ita docet Pontius de *marrimonio, lib. 12. c. 8. n. 17.* Dicendum eſt igitur abſolutè tale iuramentum præſtitum raptori, vel latroni valere & indigere relaxatione. Probatur ex *cap. ſi vero, de iure iurando*: vbi coactum grauiſſimo metu iurare iuris ſui renunciationem, (inquit Pontifex) non eſſe tutum contra iuramentum ſuum venire; niſi tale ſit, quod ſeruatum vergat in interitum ſalutis æternæ. Idem habetur *cap. verum, eodem tit. cap. ad audiendam, de iis qua vi.* Seruanda ergo ſunt hæc iuramenta. Quòd ſi in Authentica, *Sacramenta puberum*, dicantur iuramenta metu extorta nullius eſſe momenti, intelligi debet, quoad contra deus firmitatem, non quoad obligationem iuramenti. Et eadem ratione explicari poteſt textus in *cap. quamuis pactum, & cap. cum contingat*, præterquam quòd communis ſententia affirmat; illud Authent. correctum eſſe per ius canonicum, *cap. ſi vero, cap. verum, de iure iurando.* Et ita hæc ſententiam docet vterque Molina, Theologus & Iuriſperitus, ille de *juſtitiâ, to. 1. tr. 2. diſp. 149. hic de Hiſpan. Primog. lib. 2. c. 3. n. 12. & 13.* Suar. de *Relig. tom. 2. lib. 3. c. 16. n. 18.* Leſſius *lib. 2. c. 42. dub. 6.* Gutierrez de *iuram. part. 2. c. 17. n. 18.* & alij penes ipſos.

4. Nec valet dicere quod in *cap. penenit, de iure iurando*, deciditur, Episcopum in rebus ſuis ſpoliatum &

Tom. VIII.

iurare compulſum quòd non repeteret ſic ablata, nullius iuramenti vinculis ſuper hoc poſſe conſtringi. Nam reſpondeo cum gloſſa Felino, Abbate & aliis, ibi Episcopum illum fuiſſe ſpoliatum rebus Eccleſiæ, quæ quia ſub eius iure & adminiſtratione ſunt, vocantur eius; cum autem teneatur ex proprio officio res Eccleſiæ obſeruare, nullo modo potuit iurare, non repetiturum, quia eſt iuramentum de re iniqua, & ſic nullius iuramenti vinculis potuit ſuper hoc conſtringi. Et cum Pontifex ſubdit, illum abſoluiſſe, quia nefandiſſima coactione iurauit, intelligendum eſt de abſolutione, quoad declarationem, ſeu quoad factum, id eſt abſolutum declarauimus; vel illum ad coactelam, ſeu de facto abſoluiſſe, non quia neceſſarium ſit, ſed ob maiorem ſecuritatem. *Secundò* reſpondeo cum Suarez *lib. 2. de iuramento, cap. 10. n. 7.* & Sanchez *lib. 3. ſumm. c. 11. n. 37.* admitendo Episcopum fuiſſe ſpoliatum rebus ſuis, non Eccleſiæ; (hæ enim improprie dicuntur Episcopum fuiſſeque compulſum iurare, non repetere, fuiſſeque proprie abſolutum: quia Pontifex nullam aliam cauſam abſoluendi à iuramento assignat præter metum, tacite innuens ſolam illam eſſe cauſam relaxationis. Si autem ſpoliatio facta eſſet de rebus Eccleſiæ, etiam ſecluſa coactione iuramentum de illis non repetendis eſſet nullum, vt pote de re iniqua. Ergo Episcopum non rebus Eccleſiæ, ſed ſuis ſpoliatum fuit. Hoc ſuppoſito reſpondeo nullius iuramenti vinculis poſſe conſtringi ſi miter, & irreuocabiler, quæque relaxari non poſſint.

Non deſeram tamen adnotare Sanchez de *marim. lib. 3. diſp. 20. n. 1. n. 3.* ſententiam negatiuam probabilem reputare; ſed vt dixi, mihi non placet.

5. Sed ex his oritur alia quæſtio. An ſi à latronibus captus cogatur iurare, ſe non denunciaturum illos iudici, vel Eccleſiæ, aut iuramentum illud valeat? Plures negant, quia eſt contra bonos mores, & contra bonum publicum, Ita S. Thomas 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3. & in 3. diſt. 39. q. 1. art. 1. quæſtione 2. in corpore Caiet. d. art. 7. Abulenſis, Angelus, Sylueſter, Armilla & alij, quos aſſert Sanchez *lib. 3. in Decalog. c. 21. n. 18.* ipſe tamen cum Soto & aliis merito diſtinguit: nam ſi eſſet obligatio ſub præcepto denunciandi latrones illos, iuramentum non valeret, quia eſſet de re illicita: ſi tamen, ſecluſo eo iuramento, non eſſet obligatio illos denunciandi, iuramentum valeret cum eſſet de re, quæ ſine peccato impleri poteſt.

6. Addit tamen Sanchez *num. 11.* ſi metu mortis cogatur iurare, ſe illos non denunciaturum, etiam iuridicè interrogatum, non peccare id iurando, quia cum vitæ periculo nemo tenetur iudici iuridicè aliàs interroganti reſpondere, quod quidem difficile eſt; quia in hoc etiam caſu promittunt cum iuramento aliquid, quod ſine peccato fieri poteſt. Quamuis enim metus, & periculum mortis excuſet regulariter à reſpondendo iudici, in hoc caſu tamen quando iudex poſtea interrogat, nullum mortis periculum eſt, cum iam ſit in tuto, qui interrogatur: ergo ſecluſo iuramento, tenebatur hic & nunc reſpondere: metus autem mortis præcedens non excuſat à reſpondendo poſtea, cum iam omnino ceſſarit illud periculum quod excuſare poterat. Sicut ſi ob metum mortis iuraſſes alicui comedere carnes toto hoc anno diebus prohibitis, certum eſt, quòd poſtea, ceſſante metu, non deberes, nec poſſes illud iuramentum ſeruare, quia licet durante metu poſſis id facere, ſi non inferretur metus, & exigeretur in odium, & contemptum religionis; ceſſante tamen metu, eo ipſo ceſſabat ratio excuſans ab obſeruatione præcepti Eccleſiaſtici, quare promiſſio talis eſus ponendi poſt adlatum metum eſt promiſſio rei illicitæ. Melius ergo Sotus *lib. 8. de juſt. 1. art. 7. ad 3. in 4. membro.* Manuel *punct. 1. tom. ſumma in 2. editione, cap. 92. numer. 2.* & Aragon. 2. 2. quæſt. 89. art. 7. circa ſoluſionem ad 3. in fine, dixerunt id iuramentum illicitum eſſe. Poſſet itaque ille iurare cum

Sup. hoc in ref. præterita §. 1. per totum.

Sup. hoc in ref. not. præterita, & in eodem §.

cum aequiuocatione ad decipiendos eos, non tamen posset pergittere in sensu latronum, & multò minùs deberet, aut posset postea illud implere, etiamsi licitè, vel illicitè ex animo iurasset. Et hæc omnia docet Cardinalis de Lugo de *Iustit.* 10. 2. *disp.* 22. *sect.* 8. n. 235.

RESOL. LVI.

Quidam iurauit dare meretrici pro actu fornicario centum aureos, quæ sunt postea, an ratione præstii iuramentum teneatur eos soluere?

Et promissio facta meretrici pro actu turpi, etiam secluso iuramento, an absolute non obliget in conscientia? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 27.

Sup. cont. 5. 1. **R**espondi negatiuè, quia promissio prodiga in hac Ref. etiam iureiurando firmata obligat solum ad iustitiam in tr. 7. Ref. 19. & in tom. 6. tr. 7. Ref. 140. per totam, & si præterea in fine §. 1. & quævis non plene sit ita melius pateat solutio huius quæst. vide ibi ex Ref. 143. & penult. & vlt.

§. 1. **R**espondi negatiuè, quia promissio prodiga etiam iureiurando firmata obligat solum ad iustitiam in qua nulla est prodigalitas, non verò quoad incrementum, vt tradit Sotus *lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad 2.* Martinus Ledesma *in 2. part. quarti, q. 18. art. 5. §. circa 2. membrum.* Mercatus de *contract. lib. 6. c. 16.* Palacios de *contract. lib. 5. cap. 11.* Aragon *in 2. 2. q. 89. art. 7.* Salonijs *in 2. 2. quæst. 62. art. 5. controuers. 4. post 3. conclus.* & ibi Bannez *dub. 5. conclus. 3.* & alij licet probabiliter Molina de *Iustit. tom. 2. disp. 271.* & alij contrarium sentiant. Itaque obligati dictum consulentem per manus alterius personæ soluere tantum illam pecuniæ summam, quam huiusmodi meretricibus dare consueverunt viri eius conditionis æquales: nam cum talis promissio fuerit prodiga, etiamsi iuramento fuerit vallata, obligabat tantum ad illam summam, in qua nulla aderat prodigalitas.

2. Nec valet dicere cum Caietano *in 2. 2. quæst. 32. art. 7.* & Valentia *tom. 3. disput. 5. q. 6. cum 5.* quòd in promissione meretrici facta, licet adsit culpa, quòd sit approbatio actus turpis, & ad eum inductio, at in solutione post actum turpem, vt erat in casu nostro, nulla adsit culpa, ergo, &c. Nam respondeo, quòd hoc argumentum vim haberet, si promissio illa non fuisset prodiga, & ideo ego iuuenem illum obligauit ad illam medioerem summam, sed non procedit in tota summa promissionis prodigæ, vt est in casu de quo loquimur.

3. Nota etiam quòd multi probabiliter sentiunt, vt ego ipse alibi notauit, promissionem factam meretrici pro actu turpi absolute non obligare in conscientia, etiam post actum turpem, secluso tamen iuramento.

Alibi id Resolutio in his solutionibus præterea signanter in prima.

RESOL. LVII.

An si amarus, & meretrix iurent fidelitatem, nempe vt nullam aliam personam carnaliter cognoscant, tale iuramentum obliget? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. Ref. 9.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Sanchez *10. 1. lib. 3. cap. 15. num. 17.* vbi sic ait: [Hinc deducitur, quòd dicendum sit de promissione iurata, vel non iurata, qua duo concubinarij promittunt sibi fidelitatem vel solum alter alteri; id est, fore vt promittens nullam aliam personam carnaliter cognoscat. Videtur enim ea promissio minime obligare: quia finis est malus nempe, amicitiam eam turpem conseruare. Sed existimo, hoc iuramentum, vel promissionem obligare: quia, vt iuramentum homini præstitum in eius fauorem obliget, nihil refert, an iurans id promittendo peccat; sed tantum spectandum est, an possit impleri absque culpa. Et eadem proliùs ratio est de promissione humana. At obiectum huius promissionis, nempe, ad nullam aliam personam fornicando accedere, potest

impleri absque peccato; cum non sit necesse, vt ab eodem turpem executioni mandetur: & quantum ad promittendum induxerit; at re vera promissio illa est, vt merces, & stipendium vsus præteriti corporis. Sic, si ob eum finem promississet illi nuptias, aut pecuniam aliquam, teneretur implere. Ita ille.

2. Sed ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ, quam tuetur Fagundes *in Decalog. tom. 1. Precept. 2. lib. 2. c. 4. num. 19.* Dico igitur, talem promissionem, siue iuramento confirmata sit, siue non, minime obligare. Probatur primò: quia finis huius promissionis, nempe, turpem amicitiam cum concubina seruari, malus est, & de se peccatum mortale: iuramentum autem ad peccatum obligare non potest, cum non sit vinculum iniquitatis. Secundo, quia ea promissio non fit, nisi vt magis, magisque in sua turpi amicitia conseruetur, in peccato que concubinatus diutius, remotis occasionebus, quæ à tali peccato illos auouere possint, durent, ac perseverent: promissio autem, ac iuramentum vinculum iniquitatis esse non potest, tale autem esse, ad hoc obligaret. Quemadmodum enim si quis iuraret ac promitteret se non remoturum occasione peccandi, talis promissio, & iuramentum non obligaret: ita nec iuramentum, aut promissio obligat, cum perinde sit iurare hoc, ac illud, vt patet. Nec obstat, quòd obiectum talis promissionis, nempe, non accedere ad aliam, impleri possit absque peccato, imò quòd non possit non impleri sine peccato: quia, quando dicimus, in promissionibus, & iuramentis solum esse attendendum, an exequutio illorum sit licita, vt obligare censentur; id intelligendum est, modò inde nullum peccati incommodum sequatur: hic autem sequitur, vt manifestum, & probatum est. Et quamuis peccatum committi debeat, si non impleatur promissio, satis est, vt ea non valeat, quòd firmitas illius habita ex iuramento sit occasio permanendi in peccato, & vt dicamus non debere dari, ne iuramentum sit vinculum iniquitatis.

RESOL. LVIII.

An prorogato tempore, v.g. ad preferendam sententiam, censetur etiam prorogata obligatio parenti tali sententia ex vi iuramenti prius præstii? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. Ref. 7.

§. 1. **N**egatiuè respondet Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 8. quæst. 12. ex cap. Clericus. de iurandi.* vbi dicit Pontifex Clericum, qui iurauit, se iurata edita in Ecclesia sua seruaturum, promittens per idem iuramentum statutum postea editum fideliter obseruaturum, licet præstare debuerat promissum, non tamen vi præstii iurandi ad id fuisse obligatum. Et Abbas, Antonius Butrius, & alij ibi annotant iuramentum ad noua, aut futura non protendi. Vnde, si famulus cum domino conuenerit, & conventionem primò iurauerit, & postea, id domino exigente, iuramentum primum ad alia extendit, non extenditur, vt ait Abbas *in cap. Clericus. de iurur.* Archidiaconum fecit, item, si quippiam aliquis domino iurando dixerit, & deinde aliud per iurandum antiquum mendaciter affirmauerit, mendax est, perius non item, vt idem Abbas ait. Præterea, si Notario, vel Iudici detur facultas, vt iuramentum, vel syngrapham, aut chirographum extendat ad alia; non eo ipso iurandum ad alia protenditur, licet instrumentum vnà cum iureiurando ad alia trahatur, vt docent Antonius, & Abbas *cap. Clericus de iurur.* nisi in his omnibus denuò iurauerit, aut nisi ei expressim dicatur: Iura per primum iurandum, hoc est, per formulam in primo iureiurando conceptam, aut, Iura per primum iurandum, sicut per sacram rem, vt ait Abbas *loco citato.*